

Органічний сектор в Україні

На сьогодні органічний ринок в Україні постійно розвивається. **Україна має сприятливі умови для органічного сільського господарства** завдяки розміру країни (603'500 км², в тому числі 41 млн. га сільськогосподарських земель), географічному положенню, близькості до потенційних міжнародних покупців і великій території з родючими чорноземами. Кількість органічних операторів зростає з кожним роком. В Україні поки ще відсутні будь-які офіційні державні статистичні дані щодо органічного виробництва та ринку органічної продукції. Станом на кінець 2015 року в Україні налічувалось 410'550 га органічних сільськогосподарських угідь, 210 органічних господарств і 540'000 га територій збору органічних дикоросів за даними Федерації органічного руху України. Більшість органічних операторів України сертифіковані відповідно до органічного стандарту ЄС, тобто еквівалентного Постановам ЄС 834/2007 і 889/2008, який використовується як для експорту, так і для внутрішнього ринків.

За останні роки Україна стала важливим постачальником органічних продуктів на західноєвропейський ринок. На сьогоднішній день більше 80% загального **експорту** української органічної сільськогосподарської продукції постачається до Західної Європи. Два основні експортно-орієнтовані органічні виробничо-збутові ланцюги в Україні – це сільськогосподарська продукція (зернові, олійні, бобові) та дикороси (тобто ягоди, гриби, горіхи, лікарські трави). У 2016 році найбільші обсяги органічного експорту було досягнуто за рахунок сільськогосподарської сировини, включаючи пшеницю, спельту, кукурудзу, просо, ячмінь, овес, жито, сою, люпин, льон, соняшник, ріпак, а також деяких нішевих продуктів, таких як гірчиця, чорниця і волоські горіхи. Швидко зростають обсяги експорту продуктів первинної переробки та готової харчової продукції глибокої переробки, це стосується головним чином сертифікованого органічного лущеного проса, лущеної спельти, пластівців, березового соку. Все більше і більше українські оператори мають намір продавати за кордон не тільки сільськогосподарську сировину, але й органічні готові харчові продукти, що сприяє залученню додаткової робочої сили, особливо у сільській місцевості; більше доданої вартості залишається в Україні і робить вклад у зниження рівня бідності у країні, а також розвитку нових виробничо-збутових ланцюгів і зеленої економіки. У 2016 р. лише клієнти лідируючого органу сертифікації “Органік Стандарт” експортували за кордон 164,8 тис. тонн органічної продукції на суму 45,9 млн. євро, в тому числі до ЄС – 157,6 тис. тонн органічної продукції. Органічні експортери з України отримують переваги завдяки Угоді про асоціацію між ЄС та Україною, підписаної у червні 2014 року, що сприяло скороченню торгових бар'єрів для українських експортерів. З січня 2016 року Україна і ЄС почали застосовувати поглиблену і всеосяжну зону вільної торгівлі, що є частиною Угоди про асоціацію. В той самий час українські експортери потерпають від нових правил ЄС щодо імпорту органічної продукції, запроваджених щодо України з січня 2016 року і продовжених на 2017 рік. Найбільші імпортери українських органічних продуктів – це Німеччина, Швейцарія, Нідерланди, Італія, Польща, Велика Британія, Австрія, Франція, Бельгія і Угорщина. Більш того, українські виробники вже експортують до США, Канади, Австралії та деяких країн Азії. Таким чином, ми з гордістю можемо стверджувати, що український органічний сектор вийшов на світовий рівень!

Внутрішній ринок органічної продукції почав розвиватися у 2008 р. Основні канали збуту – це супермаркети та спеціалізовані магазини у великих містах. Але асортимент органічних продуктів, доступних на полицях, ще досі неповний. На сьогодні споживачі можуть придбати такі українські сертифіковані органічні продукти: молочні та м'ясні продукти, бакалійні та хлібобулочні вироби, рослинні олії, напої, яйця, мед, деякі овочі та фрукти. Найбільшим викликом для внутрішнього ринку є низький рівень обізнаності щодо органічної продукції серед населення.

Україна наслідує **світовий тренд “місцевий+органічний”** та вже має історію успіху українських експортерів з продуктами, що мають органічний статус і регіональну ідентичність з Українських Карпат.

17 міжнародно акредитованих **органів сертифікації** включено в офіційний перелік затверджених органів сертифікації в органічній сфері для України відповідно до Постанови ЄС 1235/2008 (станом на 15/12/2016): Органік Стандарт, bio.inspecta, Ecocert SA, CERES, Control Union, Abcert, Kiwa BCS Öko-Garantie, Ecoglobe, ICEA, Bioagricert, Lacon, Suolo e Salute, Agreco R.F. Göderz, QC&I, Ecocert IMO Denetim, Ekoagros та A CERT. Органік Стандарт – це єдиний український орган сертифікації, всі інші є іноземними. З 2015 року більшість органів сертифікації, що діють в Україні, беруть участь у новоствореній “Українській платформі” Європейської ради органів сертифікації в органічній сфері (European Organic Certifiers Council, EOCC).

Закон України “Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини” № 425-VII було ухвалено 03 вересня 2013 року, але до цього часу він (ще) не впроваджений. Міністерство аграрної політики та продовольства України ініціювало новий проект органічного закону і розробило його у співпраці з ключовими учасниками органічного ринку України та за підтримки міжнародних партнерів, маючи на меті гармонізацію законодавства з органічними Постановами ЄС. Цей законопроект зареєстровано у Верховній Раді України 24 листопада 2016 р. під № 5448.

Розвиток органічного ринку в Україні є одним із **пріоритетних напрямків у стратегічному плані реформ** для розвитку аграрного сектору з робочою назвою "3+5" на основі Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 рр., ініційованого і розробленого Міністерством аграрної політики і продовольства України у співпраці з місцевими учасниками органічного руху та міжнародними партнерами. Постановою Кабінету Міністрів України № 418-р від 27 травня 2016 року розвиток органічного ринку включено до списку пріоритетів Уряду. Таким чином, Міністерство має кілька "домашніх завдань", серед яких створення для органічного сектору України законодавчої бази, яка працює належним чином, включаючи реєстри органів сертифікації та операторів ринку. Чіткі та стабільні правила ведення органічного бізнесу мають за мету прозорий та конкурентоспроможний органічний сектор України, який буде надійним партнером для споживачів у всьому світі. Перша **державна підтримка** на національному рівні для українських органічних фермерів визначена в Постанові Кабінету Міністрів України № 609 від 08 вересня 2016 року. Очікується, що органічні виробники отримають цю державну підтримку у 2017 році. Міністерство аграрної політики та продовольства України та Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру розробили механізм для підтримки і стимулювання органічного виробництва в Україні через спеціалізовані земельні аукціони. Крім того, обласні державні адміністрації (наприклад, Житомирська, Полтавська) представили в 2016 році свою підтримку для розвитку органічного виробництва у цих областях.

Український органічний сектор представлений такими **учасниками органічного руху**: консультативний орган "КьюС", орган сертифікації "Органік Стандарт", міжнародна благодійна організація "Інформаційний центр "Зелене досє", Спілка виробників органічних сертифікованих продуктів "Органічна Україна", Федерація органічного руху України, Львівська МГО "Екотерра", консультативні органи "VIP Group", "Сіб-Агро", "Еко Рост", Органік бізнес школа, Асоціація учасників біовиробництва "БІОЛан Україна", Retail academy, Інститут органічного виробництва. Україна отримує **міжнародну підтримку для розвитку органічного ринку** зі Швейцарії (SECO-FiBL) з 2002 року і з Німеччини (BMEL-AFC/IAK) з 2016 року.

Учасники органічного ринку України разом із активними органічними виробниками, переробниками, трейдерами та роздрібними торговцями покращують співпрацю між собою та з органами державної влади з метою розвитку органічного ринку в Україні. Завдяки цій співпраці і підтримці з боку міжнародних проектів відбулися такі **історії успіху**: Національний павільйон України вчетверте на найбільшій міжнародній виставці органічних продуктів «Біофах», вибір українського державного логотипу для маркування органічних продуктів, органічне виробництво визначено як пріоритет у Єдиній комплексній стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки.

Український органічний сектор стрімко зростає як за кількістю операторів, так і за якістю своєї продукції. Беручи до уваги спільне прагнення бізнесу, органів державної влади та усіх інших зацікавлених сторін зробити Україну світовим органічним хабом, то немає жодних сумнівів в тому, що Україна є і буде джерелом високоякісних органічних продуктів та надійним партнером в органічному бізнесі для міжнародного ринку.

Автор абстракту ¹ – Ольга Трофімцева, заступник Міністра аграрної політики та продовольства України з питань європейської інтеграції, olga.trofimtseva@minagro.gov.ua

¹ Даний абстракт підготовлено в рамках виступу Заступника Міністра Ольги Трофімцевої про органічний сектор в Україні на сесії "Постачання з Центральної та Східної Європи – ризики та переваги" 15/02/2017 на міжнародній виставці органічних продуктів «Біофах» (м.Нюрнберг, Німеччина)